

ook al treedt ze in de Wereldgeschiedenis op, toch niet als van deze wereld verklaard, en moet ze daarom een plaats hebben op de erve der Sacrosancta Theologia. De Wereldgeschiedenis toch geeft de ontwikkeling van het menschelijk leven, met al de natuurlijke gaven en krachten, die daarin verborgen liggen; ze toont ons, hoe, niettegenstaande den afval van God, de algemeene genade dat leven in stand houdt; ze vindt haar τέλος in het Wereldgericht, dat God over de Wereldgeschiedenis houden zal. Maar de Kerkgeschiedenis toont, hoe God uit datzelfde gevallen menschelijk geslacht Zich een gemeente heeft uitverkoren, de nieuwe menschheid onder Christus als haar Hoofd; hoe zijn bijzondere genade trots alle aanvallen van Satan en afwijking in eigen boezem die Kerk alle eeuwen door in stand houdt; en ze wijst op een τέλος, dat niet in het wereldgericht ligt, maar juist door het wereldgericht heen in de eeuwige heerlijkheid bij God.

Toch is hiermede niet genoeg gezegd. Immers al blijkt hieruit, waarom de geschiedenis dezer Kerk niet kan opgaan in de Weltgeschichte, maar een plaats vraagt in den cyclus disciplin^{na}rum der Theologie, daarmede is de vraag nog niet beantwoord, welke eischen daaruit voortvloeien ten opzichte van de beoefening der Kerkhistorie.

Het spreekt toch wel van zelf, dat, wanneer wij, op grond van dit bijzonder karakter der Kerkgeschiedenis, haar een plaats vindiceeren onder de Theologische wetenschappen, hiermede niet eenvoudig bedoeld kan zijn, dat alleen een Theoloog het recht zou hebben de Kerkhistorie te boefenen, en dat hij aan den eisch der Theologische wetenschap zou hebben voldaan, wanneer hij volgens de beginselen, die de algemeene historische methode stelt, de lotgevallen der Kerk heeft beschreven. Niet alsof de Kerkhistoricus daarom met die eischen der historische methode niet heeft te rekenen. Integendeel, de Kerkhistorie is historie en in zooverre gelden voor haar alle eischen, die de ars historica stelt, zooals critisch onderzoek der bronnen, juiste mededeeling der feiten, nagaan van de oorzaken en het verband der gebeurtenissen, en het doordringen tot de idee. ⁸⁵⁾ Maar met dat alles heeft men de Kerkgeschiedenis van een Theoloog, maar geen Theologische Kerkgeschiedenis. Om